

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบดุษิตเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 1.1 ความหมายของรูปแบบ (Model)
 - 1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 1.4 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. ทฤษฎีการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 2.1 ทฤษฎีการสร้างความรู้
 - 2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 2.3 ทฤษฎีปัญหา
3. แนวคิดรูปแบบดุษิต
 - 3.1 การอภิปรายและการทำนาย/พยากรณ์ (Discussion and Divination)
 - 3.2 การศึกษาสร้างเสริมความรู้ (Upbringing)
 - 3.3 การสังเคราะห์และนำเสนอผลงาน (Synthetic and Presentation)
 - 3.4 การปรับปรุงผลงาน (Improvement)
 - 3.5 การทดสอบ การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Test, Assessment and Reflection)
4. แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
 - 4.1 ความหมายความฉลาดทางอารมณ์
 - 4.2 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
 - 4.3 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
 - 5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

1. แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระบบ สัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้ หรือการสอนที่รูปแบบนั้น ยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม

จุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นั้น ๆ ดังนั้นผู้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรศึกษาหาความรู้ ดังนี้

1.1 ความหมายของรูปแบบ (Model)

รูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลัก หรือเป็นแนวซึ่งเป็นที่ยอมรับ เช่น รูปแบบร้อยกรอง (ศิลปะ) สิ่ง que แสดงให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้น ๆ อย่างรูปคน รูปบ้าน รูปปลา รูปใบไม้ เช่นรูปแบบผู้หญิง รูปแบบเปิด รูปแบบวัด (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546, หน้า 965)

รูปแบบ เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือ แผนภาพเพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น (ทศนา แชมมณี. 2550, หน้า 220)

1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้

2) โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถอธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้

3) รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้

4) รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships)

1.3 ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของสไตเนอร์ (Steiner, 1988, p.20-45) แบ่งออก 2 ประเภท คือ

1) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model) เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

2) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

รูปแบบตามแนวคิดของคีฟส์ (Keeves, 1997, p.386-387, อ้างถึงใน ทศนา แชมมณี, 2550, หน้า 220) จำแนกออกเป็น 5 แบบ ดังนี้

1) รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากในด้านวิทยาศาสตร์ กายภาพ สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

2) รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางการใช้ภาษา (พูดและเขียน) รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านศึกษาศาสตร์

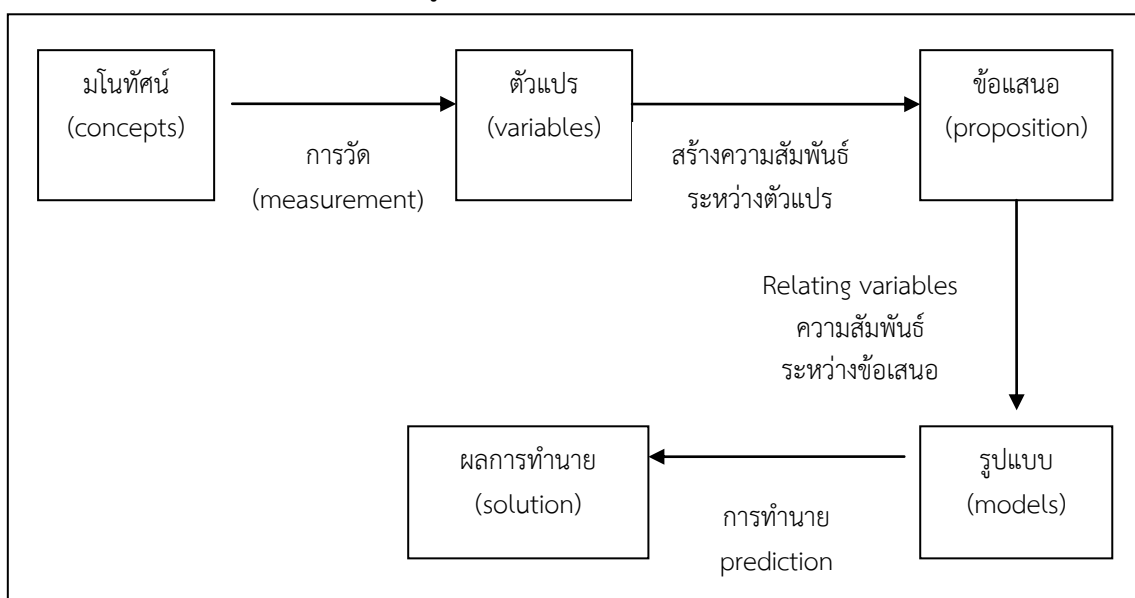
3) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตรคณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นหลังจากได้รูปแบบเชิงภาษาแล้ว

4) รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

5) รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสถานการณ์/ปัญหาใด ๆ รูปแบบด้านศึกษาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่

1.4 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การสร้างรูปแบบตามแนวคิดของคีฟส์ (Keeves, 1997, p.560, อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี. 2550, หน้า 220) คือ การกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไรเพื่อให้ได้อะไรและสิ่งที่ได้อธิบายปรากฏการณ์อะไรและนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ดังรายละเอียดขั้นตอนการสร้างรูปแบบ ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

จากการนำเสนอประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบเชิงสาเหตุ เป็นลักษณะของการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ และได้รับการยอมรับหรือพิสูจน์ ทดสอบถึงประสิทธิภาพของระบบนั้น ๆ มาแล้ว ดังนั้น “รูปแบบการจัดการเรียนรู้” หรือ “รูปแบบการเรียนการสอน” คือ กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ แนวคิด และยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

2. ทฤษฎีการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ประกอบด้านต่างๆ ของรูปแบบได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีปัญหา ดังมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) ทฤษฎีการสร้างความรู้เชื่อว่ามนุษย์สร้างความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเราด้วยตัวของเราเอง เพราะมนุษย์มีศักยภาพในการสร้างความรู้จากการมีประสบการณ์ในสภาพการณ์จริง (Richardson, 1997, p.1-18) โดยทฤษฎีสร้างความรู้ที่สมเหตุสมผลนั้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ลักษณะ คือ

1) มนุษย์เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง มนุษย์มีศักยภาพในการสร้างความรู้ความเข้าใจของตนเองเหมือนแนวความคิดทางปรัชญาญาณวิทยา (Epistemology) ที่ไม่ยอมรับการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอก หรือไม่ยอมรับว่าการมีอยู่จริงของสิ่งภายนอกแยกออกจากการรับรู้ของมนุษย์ ความรู้เป็นของผู้รู้มีใ้ช้อยู่ภายนอก ในการสร้างความรู้ นั้น มนุษย์จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ และใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมสร้างความหมายของประสบการณ์ใหม่

2) มนุษย์สร้างความรู้ได้ดีเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทำให้มนุษย์สร้างความรู้ได้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงมากกว่าสภาพการณ์ที่สร้างขึ้นหรือจำลองขึ้น และมนุษย์จะสามารถนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปอธิบายหรือเข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นจริงรอบตัวเองได้ ความรู้นั้นจึงมีคุณค่าอย่างแท้จริงและมนุษย์จะจำได้นาน

3) ความรู้เป็นสหวิทยาการ เมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์จะมองสิ่งแวดล้อมนั้นในหลายแง่หลายมุม ทั้งในแง่มุมมองที่เกี่ยวกับตนเอง บุคคลอื่น สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และแง่มุมอื่น ๆ

4) ความรู้พัฒนาจากการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในการคิดและการกระทำ ความรู้ของมนุษย์แต่ละคนจะแตกต่างกันอันเนื่องมาจาก ความรู้และประสบการณ์เดิมของแต่ละคน (Richardson 1997, p.4) เมื่อนำความเหมือนและความต่างมาปรับเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจเดิมของตนให้สมเหตุสมผล จะทำให้เกิดความสมดุลของความรู้ขึ้น

สรุปคุณลักษณะของทฤษฎีการสร้างความรู้ มีดังนี้

- 1) ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 3) การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้
- 4) การจัดสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่าง

มีความหมาย

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

1) ผลของการเรียนรู้มุ่งเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้ต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง

2) เป้าหมายการสอนเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนไปสู่การสาธิต กระบวนการแปลงและสร้างความหมาย

3) ผู้เรียนมีบทบาทการเรียนรู้อย่างตื่นตัว อยู่ในบริบทจริง ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ จนเกิดเป็นความรู้

4) ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสนำความรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ร่วมมือ และแลกเปลี่ยนความรู้

5) ผู้เรียนเลือกสิ่งที่จะเรียนรู้เอง

6) การประเมินผล ประเมินตามจุดมุ่งหมายในลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปแต่ละคน ใช้วิธีการที่หลากหลาย

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย สมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1994, p. 31-32) กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ

1) ลักษณะแข่งขันกันในการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดีได้รับยกย่องหรือได้รับตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ

2) ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

3) ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันเรียนรู้คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) เป็นการจัดกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำได้หลายทาง เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมาย

2) การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face promotive interaction) ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในทางช่วยให้บรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใยไว้วางใจ ส่งเสริมและช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกันส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability)

4) การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills)

5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนทั้งด้านความรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ

2) กำหนดขนาดของกลุ่ม กลุ่มควรมีขนาดเล็กประมาณ 3-6 คน กลุ่มขนาด 4 คน จะเป็นขนาดที่เหมาะสมที่สุด

3) จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มโดยการสุ่ม พิจารณาจากเพศ ความสามารถ ความถนัด เป็นต้น

4) กำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างทั่วถึง

5) จัดสถานที่ สาระ สื่อหรืองานให้ผู้เรียนทำอย่างชัดเจน

6) ครูคอยให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

7) สังเกตการทำงานร่วมกันของกลุ่ม ช่วยเหลือกลุ่มตามความเหมาะสม สรุปการเรียนรู้

8). ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการหลายหลาก

2.3 ทฤษฎีพหุปัญญา การศึกษาทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence) ของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner, 1999, p.1-20) ได้เสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับสติปัญญาไว้ในหนังสือเรื่องโครงสร้างของจิตใจ (The Frames of Mind) ระบุว่า พหุปัญญาประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง และด้านรอบรู้และเข้าใจธรรมชาติ ต่อมาในปี ค.ศ. 1996 เขาได้เสนอปัญญาสองด้าน ได้แก่ ปัญญาด้านจิตวิญญาณ และปัญญาด้านอรรถิภาวนิยม หรือการดำรงอยู่ ซึ่งพหุปัญญาแต่ละด้านมีลักษณะดังนี้

1) ปัญญาด้านภาษาและการสื่อสาร (Verbal Linguistics Intelligence) เป็นความสามารถในการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนเพื่อการสื่อความหมาย ความเข้าใจให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถบอกเล่าเรื่อง ตอบสนองอย่างเหมาะสมต่อเรื่องต่าง ๆ ในบรรยากาศและจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น การโต้แย้ง การชักชวน การเขียนคำประพันธ์ การสั่งสอนอบรม คนที่มีความสามารถด้านภาษามักจะชอบเล่นคำใช้สำนวนและพูดเปรียบเทียบใช้เวลาในการอ่านได้ครั้งละนาน ๆ มีความสามารถในการพูด การฟัง การอ่าน หรือ การเขียน ผู้ที่ปัญญาเด่นด้านนี้ เช่น พิธีกร นักการเมือง นักพูด นักเขียน นักประพันธ์ และกวี

2) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) เป็นความสามารถที่ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คนที่ใช้ความสามารถด้านนี้จะเน้นความเป็นเหตุผลได้อย่างสัมพันธ์กัน ทำการทดลองและจัดลำดับขั้นตอนของการทำงานได้ ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นความสามารถในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Way of Thinking) ที่ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนโดยใช้ตัวเลขและการคิดคำนวณร่วมด้วย ผู้มีปัญญาเด่นด้านนี้ เช่น นายแพทย์ นักวิทยาศาสตร์

3) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์และการจินตภาพ (Spatial Intelligence) เป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการใช้การรับรู้ การสร้างสรรค์และการสร้างแบบจำลองในสมองที่ดัดแปลงภาพจำลองไปใช้ได้ ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้จะไวต่อการรับรู้ แม้จะมีรายละเอียดเพียงเล็กน้อยโดยเขาสามารถใช้เส้น สี รูปร่าง รูปแบบและมิติ เพื่อดัดแปลงคำพูด หรือการแสดงออกในรูปของภาพหรือแบบจำลองที่แสดงอยู่ และทิศทางที่เห็นได้ชัดเจนผู้มีปัญญาเด่นด้านนี้เช่นสถาปนิก ภัณฑาคาร ศัลยแพทย์ นักเดินเรือ นักบิน จิตรกร

4) ปัญญาด้านดนตรีและจังหวะ (Musical Intelligence) เป็นความสามารถที่เข้าใจรู้สึกชื่นชมซาบซึ้งวิเคราะห์ วิจาร์ณ ปรับเปลี่ยน สร้างสรรค์และแสดงออกในลักษณะที่ไวต่อระดับเสียงท่วงทำนองจังหวะ และสีสนของเสียงดนตรีได้ คนที่มีความสามารถด้านนี้จะสามารถร้องเพลงได้ตามจังหวะและระดับเสียง วิเคราะห์ลักษณะของดนตรีหรือแสดงออกโดยการแต่งเพลงได้ และมีความรู้สึกไวต่อเสียงของดนตรีกับจังหวะที่ได้ยินได้ฟังทุกวัน ผู้มีปัญญาเด่นด้านนี้ เช่น นักแต่งเพลง นักร้องเพลง

5) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligence) หมายถึงความสามารถในการใช้ร่างกายเพื่อการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการแสดงออก สามารถ

แก้ปัญหา หรือผลิตผลงานโดยใช้ร่างกายทั้งตัว หรือบางส่วน ผู้มีปัญหาเด่นด้านนี้ เช่น นักแสดง นักเต้นรำ นักกีฬา และช่างต่าง ๆ

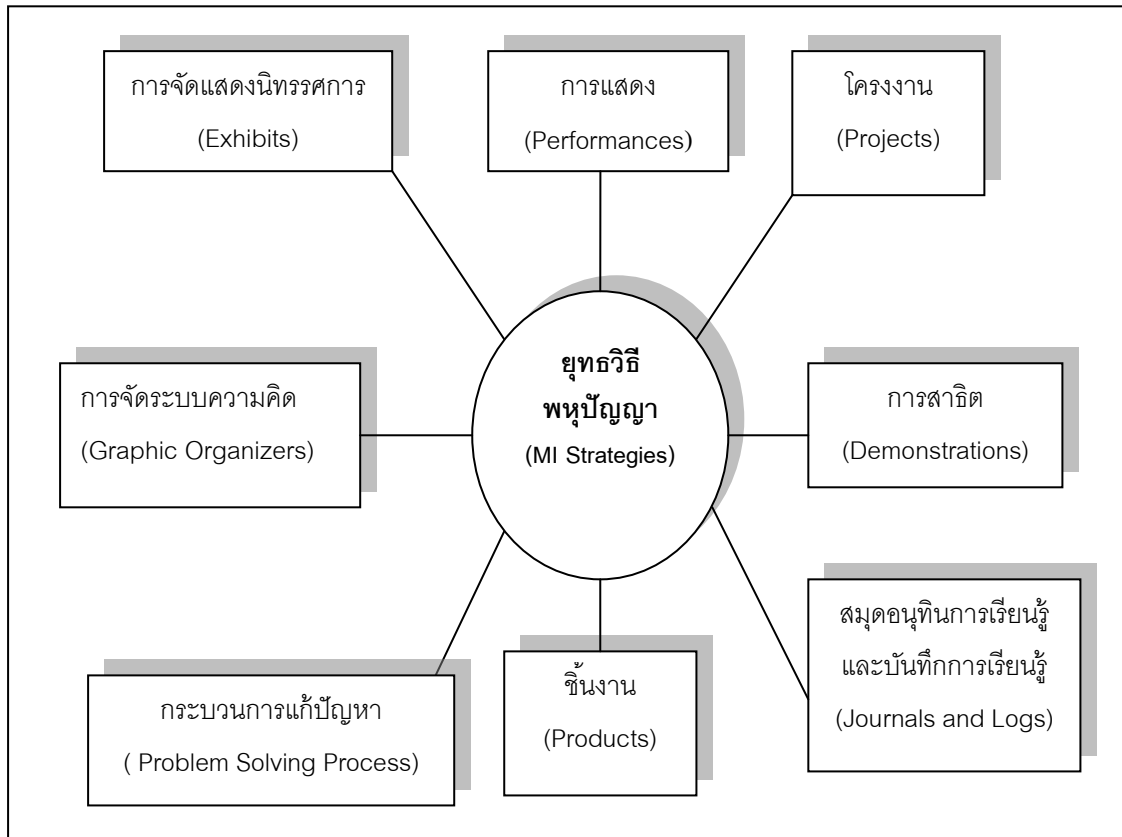
6) ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์และการเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เพราะมีความเห็นใจและความไวต่อความรู้สึก อารมณ์และความต้องการของคนอื่นคนในกลุ่มนี้จะผูกมิตรกับคนอื่นได้ง่ายและชอบการเข้าสังคม รู้จักวิธีที่จะจัดการหรือปรับตัวเข้ากับคนอื่นเพราะมีความเข้าใจและล่วงรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี คนพวกนี้จะเก่งในการทำงานเป็นทีมและการเป็นผู้จัดการ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักลดความโกรธ ความเกลียดชัง พยายามปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นให้ได้ตามความต้องการของเขาโดยรู้จักถอย พุดให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับมากกว่าการใช้พลังกำลังหรือการโต้เถียงอย่างรุนแรง ผู้มีปัญหาเด่นด้านนี้ เช่น ประชาสัมพันธ์ นักขาย พนักงานต้อนรับ

7) ปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็นความสามารถที่จะรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ฝึกคิดและติดตาม ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ บุคคลในกลุ่มนี้เลือกที่จะทำงานเอง เพราะเขาตระหนักถึงความต้องการและความสามารถของตนเอง โดยการควบคุมอารมณ์และนำตนเองไปสู่การพัฒนาความสามารถที่จะสร้างเป้าหมายและคิดที่จะเรียนรู้ได้ตามที่ต้องการ เป็นผู้มีวิจรรย์ญาณสามารถควบคุมตนเอง เป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดีไม่ฟุ้งซ่าน กังวลใจ มีความคิดและความเชื่อที่มั่นคง รู้จักตนเองเป็นอย่างดี ชอบอยู่เงียบ ๆ ตามลำพัง ผู้มีปัญหาเด่นด้านนี้ เช่น นักบวช

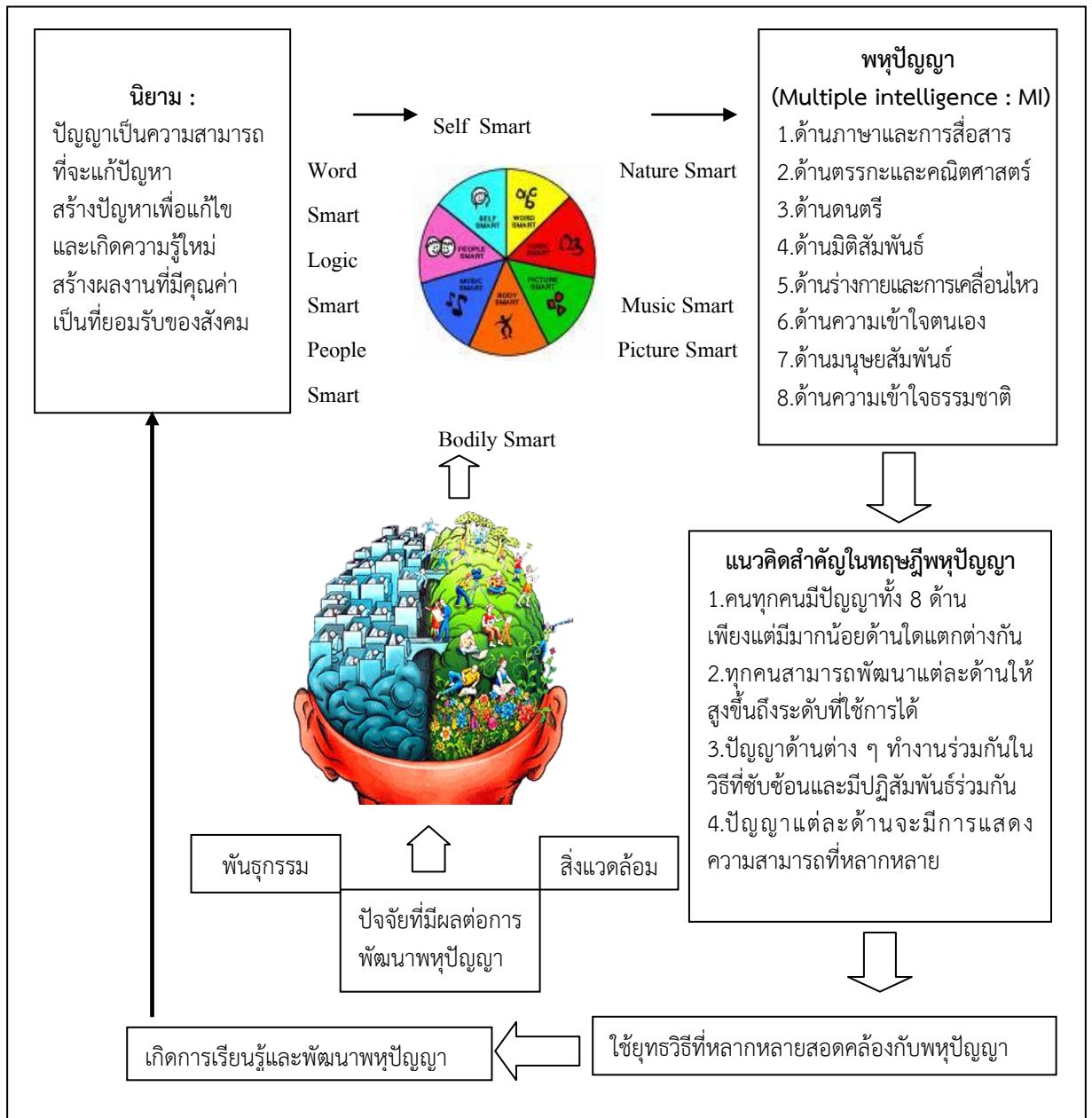
8) ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) เป็นความสามารถที่รอบรู้ในเรื่องวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มีความรักในสัตว์ พืช และสภาพภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม เช่น เมฆ ฝน ดวงดาวและหินชนิดต่าง ๆ ผู้ที่รอบรู้ในธรรมชาตินี้จะชอบทำงานนอกบ้าน และตระหนักในสภาพที่ปรากฏในธรรมชาติ รักที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติไว้ ตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติ โดยพยายามปกป้องการทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งมีชีวิต หรือไม่ก็ตาม ผู้ที่มีปัญหาเด่นด้านนี้ เช่น นักพฤกษศาสตร์ นักสัตวศาสตร์ นักธรณีวิทยา นักนิเวศวิทยา

ส่วนปัญญาอีกสองด้าน คือ ปัญญาด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Intelligence) และปัญญาด้านอัตถิภาวะนิยม หรือการดำรงอยู่ (Existential Intelligence) เป็นเรื่องที่ลึกซึ้งเชิงปรัชญา เช่น ถ้ามานุษยชาติเกิดมาเพื่ออะไร และการดำรงอยู่เพื่ออะไร เป็นต้น คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจเนื่องจากยังเป็นสิ่งที่ห่างไกลในชีวิตประจำวัน ยังคงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาตัวอย่างที่ชัดเจน

การประเมินพหุปัญญา (เฉลียวศรี พิบูลชล. 2548, หน้า 11 - 23) ได้สรุปยุทธวิธีที่หลากหลายสำหรับการจัดการเรียนการสอนและประเมินตามสภาพจริงในชั้นเรียนพหุปัญญา และกรอบแนวคิด เชิงพหุปัญญา ดังนี้

ภาพที่ 2.2 ยุทธวิธีที่หลากหลายสำหรับการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลตามสภาพจริงในชั้นเรียนพหุปัญญา

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพหุปัญญา

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

- 1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมเชาวน์ปัญญาในหลาย ๆ ด้าน
- 2) จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้าน
- 3) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความสามารถด้านต่าง ๆ เน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอนให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตน
- 4) ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรประเมินหลาย ๆ ด้าน ประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้

3. แนวคิดรูปแบบคุณลักษณะ

รูปแบบคุณลักษณะ ประกอบด้วย 1. การอภิปรายและการทำนาย/พยากรณ์ (Discussion and Divination) 2. การศึกษาสร้างเสริมความรู้ (Upbringing) 3. การสังเคราะห์และนำเสนอผลงาน (Synthetic and Presentation) 4. การปรับปรุงผลงาน (Improvement) 5. การทดสอบการประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Test, Assessment and Reflection)

3.1 การอภิปรายและการทำนาย/พยากรณ์ (Discussion and Divination)

สมพงษ์ วิทาศักดิ์พันธ์ (2553) กล่าวว่า การอภิปราย หมายถึง การร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมไปถึงการพูดให้ความรู้ข้อมูลใหม่

ไทยกวีตวิวดอทคอม (2553) กล่าวว่า การอภิปราย คือ บุคคลกลุ่มหนึ่งที่มาพูดจา ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนคติ หรือเพื่อพิจารณาในปัญหาด้านใดด้านหนึ่งแล้วหาข้อยุติ หรือหาข้อสรุปของปัญหานั้น

สมเกียรติ ครูดำ คำแหง (2558) กล่าวว่า การอภิปราย คือ การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป พูดแสดงความรู้ความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกันหรืออาจเพื่อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา และการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การอภิปรายจึงมีความสำคัญ คือช่วยให้เกิดความรู้ ความคิดกว้างขวางขึ้นและสามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ได้ดี

สรุปได้ว่า การอภิปราย หมายถึง การร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนคติ หรือเพื่อพิจารณาในปัญหาด้านใดด้านหนึ่งแล้วหาข้อสรุปของปัญหานั้น เพื่อหาความเข้าใจแจ่มแจ้ง

วาดตะวัน (2553) ให้นิยามความหมาย พยากรณ์ หมายถึง ใช้ความรู้ทำนายว่าจะเกิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นในอนาคต เช่น นักวิทยาศาสตร์พยายามศึกษาพฤติกรรมของสัตว์บางชนิดเพื่อใช้พยากรณ์แผ่นดินไหว. กรมอุตุนิยมวิทยาพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้าว่าพายุจะพัดถล่มบริเวณชายฝั่งด้านตะวันออกของภาคใต้ การพยากรณ์ จึงเป็นการประมาณ หรือ การคาดคะเนว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต

จากนิยามดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การอภิปรายและการทำนาย/พยากรณ์ หมายถึง การที่บุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีความรู้ความสนใจในเรื่องเดียวกัน มาปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์ เพื่อหาข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในเรื่องนั้น ๆ

3.2 การศึกษาสร้างเสริมความรู้ (Upbringing)

วรนุช ตุนทกิจ (2553) ได้เขียนสรุปความหมาย การศึกษา ของนักการศึกษา ไว้ดังนี้

ยัง ยัคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) การศึกษา คือ การนำความสามารถในตัวบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์

โจฮัน เฟรดเดอริค แฮร์บาร์ต (John Friedich Herbart) การศึกษา คือ การทำพลเมืองให้มีความประพฤติดี และมีอุปนิสัยที่ดีงาม

เฟรด ดอริค เฟรเบล (Friedrich Froebel) การศึกษา หมายถึง การพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กเพื่อให้เด็กพัฒนาตนเอง

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้หลายความหมาย คือ

1. การศึกษาคือชีวิต ไม่ใช่เตรียมตัวเพื่อชีวิต
2. การศึกษาคือความเจริญงอกงาม
3. การศึกษาคือกระบวนการทางสังคม
4. การศึกษาคือการสร้างประสบการณ์แก่ชีวิต

คาร์เตอร์ วี. กู๊ด (Carter V. Good) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ 3 ความหมาย คือ

1. การศึกษาหมายถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่บุคคลนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้ความสามารถ เจตคติ ความประพฤติที่ดีมีคุณค่า และมีคุณธรรมเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม
2. การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม ที่ทำให้บุคคลได้รับความรู้ ความสามารถจากสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนจัดขึ้น
3. การศึกษาหมายถึงการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ที่รวบรวมไว้อย่างเป็นระเบียบให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษา

ม.ล.ปิ่น มาลากุล ให้ความหมายการศึกษา คือ เครื่องหมายที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามในตัวบุคคล

ดร. สาโรช บัวศรี ให้ความหมายการศึกษา หมายถึง การพัฒนาบุคคลและสังคมที่ทำให้คนได้มีการเรียนรู้ และพัฒนาขึ้นไปสู่ความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สรุป การศึกษา เป็นกระบวนการให้ส่งเสริมให้บุคคลเจริญเติบโตและมีความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจนเป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณธรรมสูง

จากนิยามดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษาสร้างเสริมความรู้ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงาม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3.3 การสังเคราะห์และนำเสนอผลงาน (Synthetic and Presentation)

วรภัทร์ ภูเจริญ. (2546, หน้า106) ให้ความหมายของคำ “สังเคราะห์” หมายถึง การรวมการสรุปคิดรวบยอด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2554, หน้า 2 - 16) ให้ความหมายของการสังเคราะห์ หมายถึง การผสมผสานรวมกันอย่างกลมกลืนของส่วนประกอบต่าง ๆ จนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์ และคุณสมบัติเฉพาะ

ตามความหมายของพุทธิพิสัย การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการที่จะใช้สมองคิดสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาโดยอาศัยความสามารถของตนเอง

สรุปการสังเคราะห์หมายถึงกระบวนการในการรวบรวมองค์ประกอบที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นความคิด สิ่งของ ฯลฯ ผสมผสานกลมกลืนเข้าไว้ด้วยกันจนกลายเป็นสิ่งใหม่

อนุชิต ฮุนสวัสดิกุล (2558) กล่าวว่า การนำเสนอผลงาน (Presentation) หมายถึง การถ่ายทอดความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่มีวัตถุประสงค์แน่ชัด ให้ผู้ฟังเข้าใจภายในเวลาจำกัด

วรภรณ์ ทะนัน (2558) ให้ความหมายของการนำเสนอผลงาน หมายถึง วิธีการหรือเครื่องมือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ผู้รับการนำเสนอเข้าใจ เห็นด้วย คล้อยตาม สนับสนุน และอนุมัติอย่างมีระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

จากนิยามดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การสังเคราะห์และนำเสนอผลงาน หมายถึง การสรุปคิดรวบยอด รวบรวมองค์ประกอบของข้อมูลให้เกิดเป็นข้อมูลใหม่ที่มีวัตถุประสงค์แน่ชัดและถ่ายทอดต่อให้ผู้รับมีความเข้าใจในข้อมูลนั้น ๆ

3.4 การปรับปรุงผลงาน (Improvement)

พิสิทธิ์ พิพัฒน์โกศากุล (2549) กล่าวว่า การปรับปรุงผลงาน เป็นการปรับปรุงคุณภาพของงาน เป็นการยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เริ่มทำหลังจากที่ระบบงานมีเอกสารเป็นมาตรฐานการทำงานและมีระบบควบคุมคุณภาพแล้วปรับปรุงพัฒนาผลงาน คุณภาพของงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม

กุลศ ท่องวัน (2553) กล่าวว่า การปรับปรุงผลงาน เป็นการปรับปรุงกระบวนการการทำงาน ผลงานที่ทำแล้ว ที่มีอยู่แล้ว มาปรับปรุง วิเคราะห์ แก้ไข ศึกษาเพิ่มเติมแล้วพัฒนาให้งานพร้อมกับพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

สรุปการปรับปรุงผลงาน หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบที่จะทำให้การดำเนินงานสะดวกรวดเร็ว ง่าย ประหยัดเวลา และได้ผลงานมากกว่า

3.5 การทดสอบ การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Test, Assessment and Reflection)

มลิวัลย์ ผิวคราม (2558) กล่าวว่า การทดสอบ คือ การวัดผลการศึกษาอย่างหนึ่งซึ่งใช้ข้อสอบทำหน้าที่เป็นเครื่องมือวัดความสามารถของบุคคล ซึ่งจัดว่าเป็นวิธีการที่ใช้กันมากและแพร่หลายที่สุด ในการสอบจะมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1. บุคคล ซึ่งถูกวัดคุณลักษณะความสามารถ 2. ข้อสอบ ซึ่งทำหน้าที่เป็นสิ่งที่วัด 3. การดำเนินการสอบ ซึ่งจะต้องกระทำให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้เข้าสอบอย่างเสมอหน้ากันทุกคน หลีกเลี่ยงการรบกวนของผู้คุมสอบในขณะที่ผู้สอบกำลังใช้ความคิด 4. ผลการสอบ ซึ่งแทนความสามารถสูงสุดของแต่ละบุคคล

วัชริน ขวัญพะงุ้น (2558) กล่าวว่า การทดสอบ (Testing) หมายถึง การนำแบบทดสอบหรือเครื่องมือวัดผลชนิดอื่นไปให้ผู้เข้าสอบแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาให้ผู้สอบสังเกตได้และวัดได้

ทิวต์ มณีโชติ (2549) กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการวัด คือ นำตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่ได้จากการวัดมาตีค่าอย่างมีเหตุผล โดยเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

ภูมิชนะ เกิดพงษ์ (2556) ให้ความหมายของ การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่กระทำต่อจากการวัดผล แล้ววินิจฉัยตัดสิน ลงสรุปคุณค่าที่ได้จากการวัดผลอย่างมีกฎเกณฑ์ และมีคุณธรรม เพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรืออ่อน ได้หรือตก

มลิวัลย์ ผิวคราม (2558) กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการตัดสินลงสรุป เพื่อพิจารณาคุณค่าของคุณลักษณะและพฤติกรรมอย่างมีกฎเกณฑ์และมีคุณธรรม ในการประเมินผลจะต้องมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ 1. การวัดผล (Measurement) ทำให้ทราบสภาพความจริงของสิ่งที่จะประเมินว่ามีปริมาณ คุณสมบัติอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 2. เกณฑ์การพิจารณา (Criteria) ในการที่จะตัดสินว่าสิ่งใดดี เลว ใช้ได้ ใช้ไม่ได้ จะต้องมีหลักเกณฑ์ที่ต้องการโดยนำผลการวัดนั้นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือมาตรฐาน

ที่ต้องการ 3. การตัดสินใจ (Decision) เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลที่ได้จากการวัดเทียบกับเกณฑ์การเปรียบเทียบระหว่างผลการปฏิบัติ ซึ่งได้จากการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าสูงต่ำกว่ากันขนาดไหน ทั้งนี้การตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนทุกแง่มุม และกระทำอย่างยุติธรรมโดยอาศัยสภาพและความเหมาะสมต่าง ๆ ประกอบ หรือต้องมีคุณธรรม

วิชริน ขวัญพะงุ่น (2558) กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง ขบวนการใด ๆ ที่นำผลการวัดผลการศึกษาไปพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

เชิดศักดิ์ ไอรณรัตน์ (2552) ให้นิยาม การสะท้อนกลับ ต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1. เป็นข้อมูล (information) 2. ที่ให้แก่ผู้เรียน (given to a learner) 3. บรรยายถึงพฤติกรรมหรือความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของผู้เรียน (specifically describes learner's performance) 4. โดยมีเจตนาที่ต้องการพัฒนาพฤติกรรมหรือความสามารถของผู้เรียน (intended to guide learner's future performance)

อุไรวรรณ อยู่ชา (2554) กล่าวว่า การสะท้อนกลับ หมายถึง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่ลูกน้องแสดงออกในการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำว่าจะต้องทำอะไร เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานนั้นดีขึ้น

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การทดสอบ การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ หมายถึง การกำหนดจำนวน ปริมาณ คุณลักษณะ ของพฤติกรรมหรือความสามารถของผู้เรียน แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้เรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข

4. แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

4.1 ความหมายความฉลาดทางอารมณ์

โกลแมน (Goleman 1995, p.46-47) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถในการรู้จักอารมณ์ของตนเอง การจัดการอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง การรู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น และการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ส่วนองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ นั้นแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง หมายถึง สามารถรับรู้ว่ามีอารมณ์ของตนเองเป็นเช่นไร และการรับรู้อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง หมายถึง เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ผ่านคลายอารมณ์ และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง หมายถึง การสร้างความหวังและกำลังใจให้กับตนเอง สามารถเผชิญอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น หมายถึง เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และสามารถตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน 5. การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน หมายถึง มีความสัมพันธ์ที่ดีโดยมีอารมณ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน สามารถพึ่งพาอาศัยกัน และมีปฏิสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น

4.2 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

แนวคิดจิตวิทยา มุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมและการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ (Goleman 1998, p.95) ซึ่งจากการศึกษาที่ศึกษาในแนวคิดสามารถสรุปพฤติกรรมและการแสดงออกได้เป็น 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การรู้จักอารมณ์ของตนเอง

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดยการให้เวลาแก่ตนเองในการทบทวนอารมณ์ของตนในเรื่องของการเกิดอารมณ์ สาเหตุ และการแสดงอารมณ์

ด้านที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

การพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในด้านดี สร้างอารมณ์แจ่มใส ทำให้เกิดความคิดที่ดี การกระทำที่ดี การผ่อนคลายอารมณ์โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเองวิธีการควบคุมอารมณ์ตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1. การยับยั้งร่างกาย 2. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ 3. การเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์ 4. ทำสิ่งอื่น ๆ ในการควบคุมอารมณ์

ด้านที่ 3 การสร้างแรงจูงใจกับตนเอง

การพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยนำความต้องการมาตั้งเป็นเป้าหมายวางขั้นตอนที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมาย การมองหาประโยชน์จากอุปสรรค การมองปัญหาให้เป็น การเรียนรู้ สร้างความหมายในชีวิตให้แก่ตนเอง ให้กำลังใจตัวเอง (Goleman 1995, p.47)

ด้านที่ 4 การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยการให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น อ่านอารมณ์ความรู้สึกของเขาจากสิ่งที่สังเกตเห็น เอาใจเขามาใส่ใจในเรา

ด้านที่ 5 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การพัฒนาการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยการวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างบุคคล ทำให้เข้าใจการติดต่อสื่อสาร การเอาใจใส่ และเข้าใจถึงความรู้สึกที่คนเรามีต่อการกระทำของตนเอง และคนอื่น ๆ

4.3 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา พบว่ามีการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในแบบต่าง ๆ และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละแนวคิด ดังนี้

1. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient Inventory, Emotional Intelligence Inventory ของ บาร์ออน (Bar-On) ได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 หัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด 1 ไม่ใช่ ไปจนถึง 5 เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง (Cherniss และ Goleman 2001, p.93-127)

ด้านที่ 1 องค์ประกอบภายในบุคคล ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง ความกล้าแสดงออก ด้านการคำนึงถึงตนเอง ด้านการตระหนักรู้แห่งตน และด้านความเป็นอิสระ

ด้านที่ 2 องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล ได้แก่ ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ด้านที่ 3 องค์ประกอบด้านความสามารถในการปรับตัว ได้แก่ การทดสอบความจริง ความยืดหยุ่น และการแก้ไขปัญหา

ด้านที่ 4 องค์ประกอบด้านการบริหารความเครียด ได้แก่ การอดทนต่อความเครียดและการควบคุมความวุ่นวาย

ด้านที่ 5 องค์ประกอบทางภาวะอารมณ์โดยทั่วไป ได้แก่ การมองโลกในแง่ดีและความเป็นสุข

2. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ EQ Test ของ โกลแมน (Goleman) ได้ออกแบบเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ 10 เหตุการณ์ เพื่อให้ผู้ตอบเลือกรายงานตนเองว่าจะแสดงออกอย่างไรจาก 4 ตัวเลือก (วีรวัดณ์ ปันนิตามัย. 2551, หน้า 106) ดังตัวอย่าง

“สมมติท่านเป็นนักศึกษาที่คาดหวังว่าตนเองจะได้ A ในการเรียนรายวิชานั้น แต่พบว่าท่านได้ C ในการสอบกลางภาคท่านจะทำเช่นใด?”

ก. วางแผนอย่างชัดเจนถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะเพิ่มเกรด และแก้ไขตามแผนที่วางไว้

ข. ตั้งใจมั่นว่าครั้งต่อไปจะทำให้ดีกว่านี้

ค. บอกตัวเองว่าตนเองจะทำอะไรได้ไม่มากนักกับวิชานี้ และหันไปสนใจให้ความสำคัญกับวิชาอื่น ๆ ที่คิดว่าตัวเองจะทำเกรดได้ดีกว่า

ง. ไปพบอาจารย์ที่สอนและพูดชี้แจงให้ได้เกรดที่ดีขึ้นกว่าเดิม

3. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ EQ Map ของ คูเปอร์ (Cooper) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 21 หัวข้อย่อย โดยให้คิดทบทวนเหตุการณ์ในรอบระยะเวลาที่ผ่านมาว่าคิดรู้สึกอย่างไรแล้วให้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับใดใน 4 ระดับ (Cherniss และ Goleman 2001, p.93-127)

ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ได้แก่ ความกดดันในชีวิตและเหตุการณ์ในชีวิต

ด้านที่ 2 การตระหนักรู้อารมณ์ ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ และการตระหนักรู้ภาวะอารมณ์ผู้อื่น

ด้านที่ 3 สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ความตั้งใจมั่น ความคิดสร้างสรรค์ การกลับคืนสู่สภาวะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสร้างสรรค์ในสภาวะที่ไม่พึงพอใจ

ด้านที่ 4 คุณค่าและทัศนคติความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ทัศนคติมองความเมตตา หยิ่งรู้ ความไว้วางใจ พลังส่วนบุคคล และการทำให้สมบูรณ์ด้วยตัวเอง

ด้านที่ 5 ผลความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ สุขภาพทางกาย คุณภาพชีวิต เชาวนด้านความสัมพันธ์ และการปฏิบัติที่เหมาะสม

4. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Weisinger's EQ instrument ของไวซิงเกอร์ (Weisinger) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 45 ข้อ โดยให้ผู้ตอบประเมินว่าตนเองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในระดับใด ใน 7 ระดับ ผลที่ได้จะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน (วีรวัดณ์ ปันนิตามัย. 2541, หน้า 104)

ก. สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ด้านภายในตน

1. การรู้จักตนเอง (12 ข้อ) รู้ว่าตนกำลังโกรธ
2. การบริหารจัดการตนเอง (10 ข้อ) สะท้อนความรู้สึกทางลบได้โดยไม่โกรธ
3. การสร้างแรงจูงใจที่ดีแก่ตัวเอง (7 ข้อ) ทำในสิ่งที่รับปากไว้

ข. สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ด้านระหว่างบุคคล

4. การเกี่ยวข้องกับบุคคลได้ดี (20 ข้อ) สะท้อนภาวะอารมณ์ผู้อื่นได้ดี
5. ให้คำชี้แนะกับอารมณ์ได้ (13 ข้อ) สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกประสบการณ์

ของตนได้ดี

5. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบบการใช้คำถามแบบรายงานตนเอง แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง (Self-Report EQ Measures) ของ ซาโลเวย์ (Salovey) และคณะ แบบวัดที่ให้รายงานตนเองโดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) จำนวน 30 ข้อ องค์กรประกอบ (Menges 1999, p.112)

ด้านที่ 1 ด้านการใส่ใจในความรู้สึก ได้แก่ วิธีจัดการกับอารมณ์ของข้าพเจ้า ได้ดีที่สุดในด้านนี้ คือ ให้มีอารมณ์ที่หลากหลายมากที่สุด

ด้านที่ 2 ด้านความชัดเจนของอารมณ์ ได้แก่ เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจข้าพเจ้า มักคิดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ให้ความรู้สึกเป็นสุข

ด้านที่ 3 ด้านการปรับปรุงภาวะอารมณ์ ได้แก่ ข้าพเจ้ามักจะรู้อย่างชัดเจนว่า ขณะนั้นตนเองรู้สึกเช่นไร

6. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ Emotional Intelligence Scale for Children ประยุกต์มาจาก Mayer และ Salovey's adult Scale เรียกว่า The Multifactor Emotional Intelligence Scale. (MEIS) นำมาพัฒนาสำหรับเด็ก The Emotional Intelligence Scale for Children (EISC) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่ ด้านสีหน้า ด้านดนตรี ด้านการออกแบบ และด้านเรื่องราวต่าง ๆ

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ได้แก่ รับอารมณ์ในด้านดี

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์ที่ซับซ้อน อารมณ์ที่เพิ่มขึ้น ความแปรเปลี่ยนของอารมณ์ และอารมณ์ที่สัมพันธ์กัน

ด้านที่ 4 การกำหนด ผลสะท้อนทางอารมณ์ ได้แก่ การจัดการความรู้สึกของผู้อื่น และการจัดการความรู้สึกของตนเอง

7. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ 5 อันดับ (Hirschhorn 2000, p.59)

เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบซึ่งเป็นแบบ คะแนน 5 ระดับ ช่วงของ คะแนนจาก 33 ถึง 165 ทั้งหมด 33 รายการ โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความ ในระดับใด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)

8. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor emotional intelligence scale (MEIS) ของเมเยอร์ (Mayer) และซาโลเวย์ (Salovey) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย (Cherniss และ Goleman 2001, p.93-127)

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่ ด้านสีหน้า ด้านดนตรี ด้านการออกแบบ และด้านเรื่องราวต่าง ๆ

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ได้แก่ รับอารมณ์ในด้านดี

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์ที่ซับซ้อน อารมณ์ที่เพิ่มขึ้น ความแปรเปลี่ยนของอารมณ์ และอารมณ์ที่สัมพันธ์กัน

ด้านที่ 4 การกำหนดผลสะท้อนทางอารมณ์ ได้แก่ การจัดการความรู้สึกของคนอื่น และการจัดการความรู้สึกของตนเอง

9. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Competence Inventory (ECI) (Walker 2001, p.10)

เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ ได้ออกแบบโดยให้ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด 1 - ไม่ใช่ตนเอง ไปจนถึง 5 - เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง

10. เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Adolescent Multifactor Emotional Intelligence Scale (AMEIS) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์

ด้านที่ 4 การกำหนด ผลสะท้อนทางอารมณ์

11. การสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย มาตรฐานประเมินความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยข้อความต่างๆ ที่ใช้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 125 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย และไม่จริงเลย ข้อที่ 125 ที่ปรากฏในมาตรฐานประเมินมีความประสงค์ที่จะให้ผู้ตอบแบบประเมินได้ตรวจสอบว่าได้ตอบข้อความต่าง ๆ ของแบบประเมินครบทุกข้อแล้ว ค่า Internal Consistency Coefficients ของแต่ละองค์ประกอบของมาตรฐานประเมินความฉลาดทางอารมณ์ได้ค่า Cronbach's alpha values ของแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ .70-.85

จากการศึกษาเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ โดยในแต่ละด้าน ประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด และเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ได้แก่ เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient Inventory, Emotional Intelligence Inventory ของบาร์ออน (Bar-On) วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 หัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Self-Report EQ Measures ของ ซาโลเวย์ (Salovey) และคณะ แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด 3 องค์ประกอบ จำนวน 30 ข้อ เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Intelligence Scale for Children ประยุกต์มาจาก Mayer และ Salovey's Adult Scale ซึ่งออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ 5 อันดับ ทั้งหมด 33 รายการ โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด เครื่องมือวัดความฉลาด

ทางอารมณ์ Multifactor Emotional Intelligence Scale ของ Mayer และ Salovey ซึ่งออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Competence Inventory ได้ออกแบบโดยให้ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Adolescent Multifactor Emotional Intelligence Scale มีลักษณะการออกแบบโดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย มาตรการประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทยประกอบด้วย ข้อความต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 125 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ

ผู้วิจัยสังเคราะห์การประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ปรากฏว่า ได้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 1 ฉบับ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน Likert's Scale Type 5 อันดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็น 5 ด้าน ตามองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ที่สังเคราะห์ได้ ได้แก่ ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น และด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย 5 ข้อ โดยผู้สอนและนักศึกษา พิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับการสังเกตพฤติกรรมหรือการปฏิบัติในระดับใด ได้แก่มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ชบา พันธุ์ศักดิ์ (2550, หน้า 1-278) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู โดยการสร้างกลุ่มของผู้ปกครองและครู การปฏิบัติการของผู้ปกครองและครู และการประเมินผลการปฏิบัติ รูปแบบมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนรับประสบการณ์ ขั้นที่ 2 การได้รับประสบการณ์จริงเป็นการปฏิบัติของผู้เรียนด้วยการสืบสอบแบบกลุ่ม ขั้นที่ 3 การทบทวนความคิด ขั้นที่ 4 การสรุปข้อความรู้ และ ขั้นที่ 5 การนำไปปฏิบัติ ผลการใช้รูปแบบพบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิตติคม คาวีรัตน์ (2553, หน้า 245) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะ สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับ

นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มทดลอง จำนวน 114 คน ผลการพัฒนาได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ KAECPAR Model ประกอบด้วย ขั้นตอนของรูปแบบ 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การให้ความรู้และการสร้างความตระหนัก (Knowledge and Awareness: KA) ขั้นที่ 2 การสร้างเสริมความรู้ (Enhancement: E) ขั้นที่ 3 การสร้างผลงาน (Construction: C) ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน (Presentation: P) และขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Assessment and Reflection: AR) ในทุกขั้นตอนมีการดำเนินการขั้นตอนย่อย คือ ขั้นเตรียมการ (Preparing: P) ขั้นปฏิบัติ (Doing: D) ขั้นสรุป (Summarizing: S) โดยมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ประกอบด้วย หลักการตอบสนอง ระบบสังคม และระบบสนับสนุน ผลการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ พบว่า ความรู้การสร้างเสริมสุขภาวะหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาวะหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของอาจารย์อยู่ในระดับมากที่สุด

เขวง ซ้อนบุญ (2554, หน้า ข) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH-3C เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างศึกษาประสิทธิภาพและผลการใช้รูปแบบการสอนแบบ MATH-3C เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ การกระตุ้นความสนใจ (Motivation: M) การเรียนรู้แบบปฏิบัติการ (Active Learning: A) การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning: T) การผสมผสานเป็นหนึ่งเดียวของศีรษะ คือ สมอ หัวใจ และมือ (Head, Heart, Hands: H) การเล่นสรรค์สร้าง (Constructive Play: C) การเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ (Constructive Learning: C) และ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning: C) ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH-3C ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00-4.80 ซึ่งส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. หลังจากรับการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH-3C เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทั้งรายด้าน ทุกด้าน และโดยรวม ทั้ง 8 ทักษะ สูงกว่าทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และระหว่างการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นทักษะการรู้ค่าจำนวน ที่เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าระหว่างการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. รูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH-3C ตามความคิดเห็นของครูปฐมวัย ที่นำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50-5.00

กาญจนา จันทร์ประเสริฐ (2554, หน้า ข) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้นำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้นำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ และวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบดังกล่าวในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ผลการวิจัย แสดงว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้นำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

(1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ (3.1) การเตรียมผู้เรียน (3.2) การเผชิญปัญหา (3.3) การวิเคราะห์ปัญหา (3.4) การวางแผนงาน (3.5) การสืบค้น (3.6) การสังเคราะห์ (3.7) การสรุป (3.8) การประเมินการเรียนรู้ และ (4) การประเมินผล 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบ แสดงด้วยการทดสอบค่า t-test ของคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์และทดสอบทางสถิติโดยใช้ One-way ANOVA ระหว่าง (1) คะแนนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองรายด้าน พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวก และ (2) คะแนนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายด้าน พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวก

สรวงพร กุศลสง (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบทักษะการวิจัยด้านปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มเป้าหมาย นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 50 คน ที่กำลังศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ของนักศึกษามีการเรียนรู้สูงขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักศึกษามีความรู้และความเข้าใจกระบวนการวิจัยสูงขึ้น 1.ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา 2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3. การใฝ่เรียนใฝ่รู้ของนักศึกษาหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ส่งผลให้นักศึกษามีการเรียนรู้สูงขึ้นไป 4. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาอยู่ในระดับมาก

5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

อารีย์ พรหมเล็ก (2553, หน้า ง) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสำคัญอย่างมากที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์-จิตใจสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งนักศึกษวิชาชีพครูต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องการออกแบบกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ การใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน และทักษะในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 2. องค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ 3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับมาก 5. ความสามารถในการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับมาก 6. ความคิดเห็นของนักศึกษวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อ

พัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก 7. ความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก และพัฒนาสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และมีอัตราพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ย 4.36 คะแนนต่อครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด

สุวิมล จุลวานิช (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและรายได้ของนักศึกษา จำแนกตามตัวแปร เพศ สาขาวิชา และชั้นปีการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษามีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ 2. นักศึกษามีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติทั้งในด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข 3. นักศึกษาเพศชาย และเพศหญิง มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปกติ และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 4. นักศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและในรายด้าน อยู่ในระดับปกติ และไม่แตกต่างกัน 5. นักศึกษาชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปกติ ยกเว้น นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในด้านการควบคุมตนเองสูงกว่าปกติ และพบว่า ชั้นปีการศึกษาที่ต่างกัน มีระดับความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ยกเว้นองค์ประกอบด้านสุข ไม่พบความแตกต่าง

พูนสุข ช่วยทอง (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลและความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลราชภัฏสวนสุนันทา ต่อทัศนคติการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาพยาบาล และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติต่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไทยในระดับดี และระดับไม่ดี ร้อยละ 18.3 และร้อยละ 15.1 ตามลำดับ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม ($r = 0.386$) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ($r = 0.306$) ด้านเก่ง ($r = 0.445$) และด้านสุข ($r = 0.275$) กับทัศนคติต่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไทย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไทย ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ข้อเสนอแนะในการวิจัย สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาล มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมไทย โดยบูรณาการร่วมกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

วรุณา ทองอิน และคณะ (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ 1. ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา 2. ศึกษาระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของนักศึกษา และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 2. ระดับพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39 3. ความฉลาดทางอารมณ์ กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .558 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความฉลาดทางอารมณ์ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ การจูงใจ ตนเอง รองลงมา คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการตระหนักรู้ในตนเองและทักษะทางสังคม ตามลำดับ

อรรัญญา กุฎจอมศรี (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดทาง อารมณ์ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความฉลาด ทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE ผลการศึกษาได้รูปแบบการจัด การเรียนรู้แบบ SMILE ใช้สำหรับพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ที่แบ่งการจัดการเรียนรู้ เป็น 5 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นร้องเพลง (S) 2. ขั้นกระตุ้นความรู้ (M) 3. ขั้นปฏิสัมพันธ์ (I) 4. ขั้นเรียนรู้ ร่วมกัน (L) และ 5. ขั้นประเมินผล (E) จากการประเมินพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมาก ที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรวม 4.70 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32 ผลการทดลอง นำไปใช้พบว่า หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SMILE ทำให้เด็กมีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทั้งรายด้าน ทุกด้าน คือ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ภายในตนเอง และด้าน ความฉลาดทางอารมณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และโดยรวม ($t = 19.88, 22.53$ และ 25.40 ; $sig = .00, .00, .00$) มีขนาดส่งผล (Effect Sizes) ต่อคะแนนความฉลาดทางอารมณ์รายด้าน และโดยรวม อยู่ในระดับมาก (Cohen's $d = 3.98, 4.51$ และ 5.08) ในขณะที่หลังการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ในกลุ่มควบคุม ทำให้เด็กมีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทั้งรายด้าน ทุกด้าน และโดยรวม เช่นเดียวกัน ($t = 3.07, 3.92$ และ 4.22 ; $sig = .01, .00, .00$) แต่มีขนาดส่งผล (Effect Sizes) ต่อคะแนนความฉลาดทางอารมณ์รายด้าน และโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ถึงระดับมาก (Cohen's $d = 0.61, .78$ และ $.84$) และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบ SMILE มีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่แบบ ปกติ อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งรายด้าน ทุกด้าน และโดยรวม ($t = 17.74, 18.62$ และ 19.71 ; $sig = .00, .00, .00$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SMILE มีความเหมาะสมและนำไปใช้ พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างมั่นใจ

ประภาศ ปานเจียง (2558, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทาง อารมณ์และรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัด สงขลา มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา 2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน 3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา 4. เพื่อนำเสนอรูปแบบในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จังหวัด สงขลา ผลการศึกษาพบว่า 1. นักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (Mean = 3.61, S.D. = 0.37) 2. นักศึกษาที่มีเพศ ระดับชั้นปี และระดับเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีระดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีอาชีพผู้ปกครอง รายได้รวมต่อเดือนของผู้ปกครอง และรายจ่ายต่อเดือน ต่างกัน มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน 3. สภาพการเลี้ยงดูของครอบครัวและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษา ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ ส่วนสภาพการเรียนเป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา 4. รูปแบบของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกระดับ และอาจารย์ประจำวิชา ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกำหนดแนวทางต่าง ๆ ด้วย การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามีใช้กำหนดเป็นหน้าที่ของอาจารย์หรือบุคลากรด้านกิจการนักศึกษาเท่านั้น ต้องจัดทำเป็นแผนงาน ทั้งแผนระยะยาว และแผนปฏิบัติงานประจำปี รวมทั้งมีการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนสิ่งที่กำหนดไว้ในแผนงานด้วย ต้องทำควบคู่ไปกับการเรียนวิชาการ ต้องนำเครื่องมือทางการประกันคุณภาพมาใช้ และใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยนักศึกษาและผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นด้วย เพื่อจะได้มีข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

เกรย์ (Gray, 2001) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ของนักเรียนที่เรียนแบบสื่อทางไกล เป็นการศึกษาวิจัยมุ่งประเด็นการศึกษาไปสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโดยผ่านสื่อทางไกล การทดลองนี้ทำให้เด็กได้ตระหนักรู้ใน 3 ด้าน ของความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผลการทดลองพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน

แจเจอร์ (Jaeger, 2001) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับรูปแบบการเรียนรู้ และการปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาปริญญาโท ในสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาโทในสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการสาธารณะ จำนวน 150 คน พบว่า มีความสัมพันธ์กันด้านบวกระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ด้านภายในบุคคลและด้านอารมณ์ทั่วไปกับรูปแบบการเรียนรู้ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ด้านภายในบุคคล (การกล้าแสดงออก) และความพึงพอใจในตนเอง (ความเคารพตนเอง) และพบว่านักศึกษาชอบการเรียนรู้โดยการทดลองทำจริง (การทดลองปฏิบัติ) มากกว่าการเรียนรู้โดยการสังเกต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

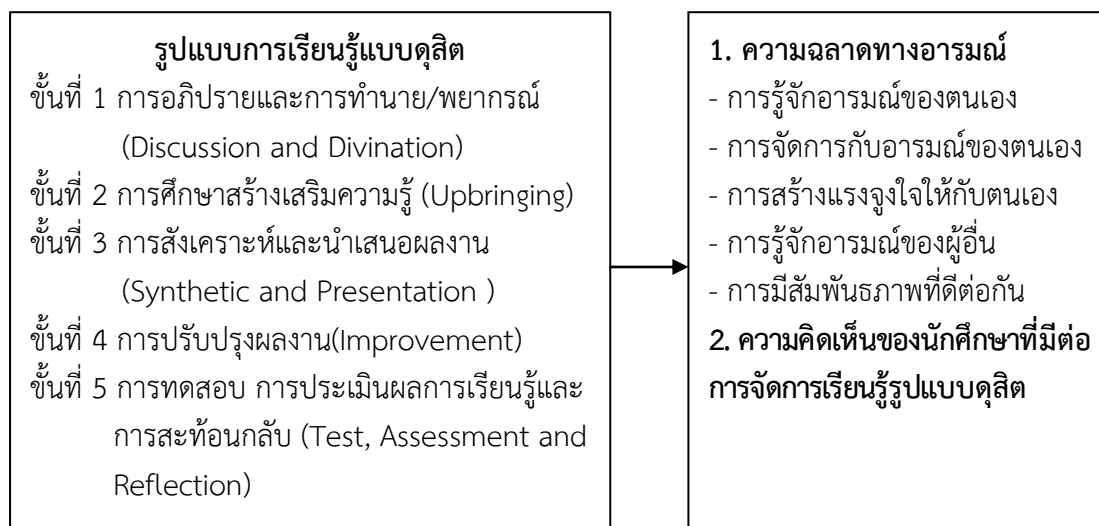
การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยม ผู้วิจัยใช้แนวคิดเชิงทฤษฎี ดังนี้

ศึกษาแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้และสังเคราะห์เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบดุษิต ประกอบด้วย 5 ขั้นคือ ขั้นที่ 1 การอภิปรายและการทำนาย/พยากรณ์ (Discussion and Divination) ขั้นที่ 2 การศึกษาสร้างเสริมความรู้ (Upbringing) ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์และนำเสนอผลงาน (Synthetic and Presentation) ขั้นที่ 4 การปรับปรุงผลงาน (Improvement) ขั้นที่ 5 การทดสอบ การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Test, Assessment and Reflection)

ศึกษาการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แนวคิดจิตวิทยาที่มุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมและการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ (Goleman 1998, p. 95) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือการรู้จักอารมณ์

ของตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ดุสิตเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สามารถสรุปแนวคิดได้เป็นภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย